

Διαφθορά - Διαπλοκή: Από το Βυζάντιο στο σήμερα

Πώς η βυζαντινή κοινωνική παθογένεια αναγεννήθηκε κατά την τουρκοκρατία και επιβιώνει στη σύγχρονη Ελλάδα

Είναι ιστορικά δοκιμασμένη η τακτική των κάθε λογής κατακτητών να μην εγκαθιδρύουν άμεσα την εξουσία τους, αλλά να χρησιμοποιούν γι' αυτόν τον σκοπό τον προϋπάρχοντα εξουσιαστικό μηχανισμό, αφού πρώτα τον επανδρώσουν με φίλα προσκείμενους εντόπιους τοποτηρητές. Οι κατακτημένοι υπακούν ευκολότερα στους «δικούς» τους παρά στους ξένους. Κατ' αυτόν τον τρόπο π.χ. οι ναζί χρησιμοποίησαν τους διοικητικούς μηχανισμούς (υπουργεία, αστυνομίες κ.λπ.) των κατακτημένων από αυτούς χωρών, διορίζοντας απλώς κυβερνήσεις-ανδρείκελα σε Γαλλία, Νορβηγία, Ελλάδα κ.α..

Κάτι ανάλογο συνέβη και με την οθωμανική κατάκτηση του ελλαδικού χώρου. Οι Οθωμανοί βασίστηκαν στους υλικοπνευματικούς κυρίαρχους του ελλαδικού πληθυσμού, στους ίδιους ακριβώς, οι οποίοι στήριζαν και συνιστούσαν την πρότερη «βυζαντινή» εξουσία. Πρόκειται ουσιαστικά για τις κάστες των ανωτέρων κληρικών της ανατολικής («ορθόδοξης») χριστιανικής εκκλησίας, των οικονομικών ισχυρών (μεγάλων γαιοκτημόνων, μετέπειτα κοτσαμπασήδων) και των πολιτικών στελεχών (μετέπειτα φαναριωτών) της καταλυθείσης πρώην «Βυζαντινής» αυτοκρατορίας.

Οι κάστες αυτές επιβιώνουν ελαφρώς παραλλαγμένες αλλά, εξίσου ισχυρές και στη σημερινή Ελλάδα. Αποτελούν δε κάστες, διότι συγκεντρώνουν όλα τα χαρακτηριστικά κλειστών και αποκομμένων από την κοινωνία ομάδων διατήρησης μακροχρόνια κεκτημένων προνομίων, παρά το ότι δεν βασίζονται αποκλειστικά στους δεσμούς αίματος για την ανανέωσή τους σε έμπυχο δυναμικό. Οι κάστες αυτές

διαπλέκονται σταθερά ως προς τη συμφεροντολογική δράση τους, καθ' όλη τη διάρκεια του βυζαντινού μεσαίωνα, της τουρκοκρατίας και της νεώτερης Ελλάδας. Η διαπλοκή συνάπτεται ως άτυπη κοινωνική συμφωνία και ολοκληρώνεται μέσα από την αφανή και, γι' αυτό, πανίσχυρη δομή του λεγόμενου συναφίου.

ΚΛΗΡΟΣ: Πρόκειται για έναν περίπου αειθαλή θεσμό ψυχικής και πνευματικής χειραγώγησης, ο οποίος από ένα ιστορικό σημείο και μετά αποτελεί ζωτικό συστατικό κάθε εξουσιαστικού συναφίου. Ακόμα και όσα τέτοια τον αμφισβήτησαν, αναγκάστηκαν να αντιγράψουν τις οργανωτικές και ιδεολογικές δομές του (π.χ. τα απανταχού κομμουνιστικά κόμματα, με τον διαχωρισμό σε πνευματικούς καθοδηγητές και ποιμνιο-πιστούς, με την πίστη στο αλάθητο-«θεόπνευστο» της κεντρικής επιτροπής-ιερατείου, την πίστη σε έναν ταξικώς προσδιορισμένο μεσσιανισμό, την πίστη σε μια μεταφυσική-ψευδοϊστορική εσχατολογία κ.λπ.).

Ως γνωστόν, ο ορθόδοξος κλήρος είναι ο κύριος υπεύθυνος ως προς την ιστορική επιλογή να υπαχθεί το 1453 η «Βυζαντινή αυτοκρατορία» στην οθωμανική κυριαρχία αντί στον δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμικό χώρο. Αυτό δεν έγινε φυσικά για δογματικούς ή εθνικούς λόγους, αλλά γιατί η ανώτερη εκκλησιαστική κάστα εκτίμησε ότι με τους Οθωμανούς θα διατηρούσε τα επί βυζαντινών αυτοκρατόρων προνόμιά της.

Ωστόσο οι ερωτροτοπίες της χριστιανικής ορθοδοξίας με τους Οθωμανούς είχαν αρχίσει πολύ νωρίτερα, πράγμα που φανερώνει έμπειρο και μακροπρόθεσμο πολιτικό σχεδιασμό (άλλη μια απόδειξη ότι δεν υφίσταντο δογματικοί ή εθνικοί λόγοι για την τουρκόφρονα στάση της εκκλησίας). Π.χ. οι μονές του επονομαζόμενου «Άγιου» Όρους, ήδη από το 1372 είχαν προσφέρει γην και ύδωρ στον Σουλτάνο.

Φυσικά, η στάση αυτή του κλήρου δεν αποφασίστηκε με το αζημίωτο. Οι Οθωμανοί αναγνωρίζοντας αμέσως τη χριστιανική εκκλησία ως έναν ιστορικός καταξιωμένο παράγοντα εδραίωσης κάθε εξουσίας (της δικής τους συμπεριλαμβανομένης), της παραχώρησαν προνόμια που δεν είχε ούτε επί βυζαντινής εποχής. Τα προνόμια αυτά είχαν φυσικά και πρωτίστως το ανάλογο υλικό-οικονομικό αντίκρισμα. Ο Μωάμεθ ο Β΄ αμέσως μετά την κατάληψη της Νέας Ρώμης (Κων/πολης) αναγνώρισε ως Πατριάρχη και Εθνάρχη (Μιλιέτ - Μπασί) τον αντιδυτικό Γεννάδιο, παραχωρώντας του εξουσίες όχι μόνο θρησκευτικές, αλλά και πολιτικές και δικαστικές¹.

Επίσης, θέσπισε και ειδικές εισφορές υπέρ της εκκλησίας, όπως το να παραχωρήσει κάθε χριστιανός υπήκοος το 1/3 (!) της περιουσίας του υπέρ της². Με σουλτανικό διάταγμα η εκκλησία διατήρησε επίσης όλη την ακίνητη περιουσία της (εκατοντάδες χιλιάδες στρέμματα καλλιεργήσιμων εκτάσεων, βοσκοτόπια, εργαστήρια, ακόμα και ολόκληρα χωριά) πλήρως απαλλαγμένη από φόρους³, ενώ το πατριαρχικό ταμείο απηλλάγη κι αυτό από τη φορολογία πλην ορισμένων τελών².

Με την πάροδο του χρόνου διάφορα σουλτανικά διατάγματα τροποποίησαν τις αρχικές συμφωνίες μεταξύ εκκλησίας και οθωμανικής εξουσίας. Όπως συμβαίνει σε όλα τα καθεστώτα με αυξημένο βαθμό διαφθοράς, έτσι και στην οθωμανική αυτοκρατορία τα διάφορα αξιώματα αγοράζονταν με τις μεθόδους της δωροδοκίας ή της δημοπρασίας (κάτι που, όπως γνωρίζουμε, εξακολουθεί να ισχύει πιο συγκαλυμμένα, με μια πληθώρα τρόπων, στη σύγχρονη Νεοελλάδα).

Έτσι, ο Παχώμιος ο Β΄ δωροδόκησε με 12.000 χρυσά νομίσματα τον διοικητή της Κων/πολης για να τον υποστηρίξει στη διεκδίκηση του πατριαρχικού αξιώματος. Ο αρχιμανδρίτης Φιλίππουπόλεως πλήρωσε

αρχικά 24.000 χρυσά νομίσματα για να γίνει πατριάρχης, αναγκάστηκε εκ των υστέρων να συμπληρώσει και με άλλα, για να μην χάσει τον πατριαρχικό θρόνο ανατρεπόμενος από τον ανταγωνιστή του, τον αδελφό του εξορισθέντος Ιερεμίου Β΄, ο οποίος πρόσφερε το ποσό των 40.000².

Φυσικά όλες αυτές οι δαπάνες μετακυλίωνταν στους ιεραρχικά κατώτερους, στις διάφορες επισκοπές και λοιπές διοικητικές υποδιαιρέσεις της εκκλησίας, για να καταλήξουν τελικά υπερτροφικά διογκωμένες στο ποίμνιο. Έτσι, ο Πατριάρχης Τιμόθεος Α΄ (1654) αναγκάστηκε για να διατηρήσει τον θρόνο του να πληρώσει 100.000 χρυσά στον Μεγάλο Βεζύρη, όταν αποκαλύφθηκε ότι είχε ήδη εισπράξει γι' αυτή τη δουλειά 300.000 χρυσά από τους κατωτέρους του μητροπολίτες (οι οποίοι είχαν εισπράξει με τη σειρά τους από το ποίμνιο).

Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως με ανώτερους κληρικούς τον ΙΣΤ΄αίωνα

«Ανάρρηση στον πατριαρχικό θρόνο δεν γινόταν χωρίς άφθονο χρυσίον για την εξαγορά της σουλτανικής εξουσίας και χωρίς ραδιουργία για την υπονόμευση των κορυφαίων του ιερατείου. Στις μηχανορραφίες υπήρχε πλούσια παράδοση από το Βυζάντιο. Το χρήμα για τη συναλλαγή εξασφαλιζόταν με δάνεια από Τούρκους

μποσταντζήδες και καπιτζίμπασήδες, Έλληνες γουναράδες και χασάπηδες και από Εβραίους, Αρμένιους και Φράγκους σαράφηδες. Και η αποπληρωμή γινόταν με άγρια φορολόγηση και καταπίεση του ποιμνίου.

Καθώς η σουλτανική «ταρίφα» για το πατριαρχικό αξίωμα ανέβαινε χρόνο με τον χρόνο -από 2.500 φλουριά το 1467, έφτασε τα 100.000 το 1622- οι οφειλές πολλαπλασιάζονταν και πολλοί Πατριάρχες σέρνονταν στη φυλακή. Και όπως, μάλιστα, έλεγε ο Πατριάρχης Σαμουήλ, «τα χρέη είχαν γίνει των της Αιγύπτου πυραμίδων υπερογκωδέστερα»⁴.

Ποσά που είναι δύσκολο να τα συλλάβει κανείς ακόμα και με τα σημερινά δεδομένα. Το οικονομικό ρήμαγμα του ποιμνίου από την εκκλησία έφερνε πολλές φορές σε τέτοια απόγνωση αυτό, ώστε να καταφεύγει στους Οθωμανούς για προστασία. Έτσι, από ένα τουρκικό φερμάνι του 1701 πληροφορούμαστε π.χ. ότι «οι κατά καιρούς μητροπολίται Θεσσαλονίκης, μη αρκούμενοι εις την είσπραξιν συμφώνως με τον νόμον και τον κατάλογον, λαμβάνουν, παρά τα ειθισμένα, περισσότερα χρήματα παρ' εκάστης οικίας, από δε τους ιερείς ζητούν ανά δύο χρυσά νομίσματα, τα οποία λαμβάνουν βία και τους αδικούν πολύ. Παρακάλεσαν δε όπου εκδοθεί αυτοκρατορικών φερμάνιον, ίνα μετά την κατά τα παλαιά έθιμά των καταβολήν των υποχρεωτικών των εισφορών μη οχλώνται ούτοι με την απαίτησιν περισσοτέρων χρημάτων αντιθέτως προς τα ειθισμένα κατά τον κατάλογον, να εμποδισθή δε και να αποσοβηθή η καταπίεσις αυτών»⁵. Η «εθνοσωτήρια» και ποιμαντορική δράση της ορθοδοξίας έχει καταγραφεί και σε μια σειρά από σχετικές παροιμίες: «ακαμάτης και φαγάς, ψάλτης διάκος και παπάς», «του παπά η κοιλιά αμπάρι για να φάει και για να πάρει, του παπά η κοιλιά κοφίνι και μουρλός όπου του δίνει» κ.ά.³

ΚΟΤΣΑΜΠΑΣΗΔΕΣ: Είναι να αναρωτιέται κανείς, με τόσο χρυσό που μάζευε η Εκκλησία από το «χριστεπώνυμο» ποίμνιο, πώς έμενε να φορολογήσουν κάτι οι Τούρκοι, οι οποίοι, όπως είναι γνωστό, φορολογούσαν με ένα επαχθέστατο και πλήρως παραδομένο στη διαφθορά, σύστημα εκμίσθωσης των φόρων. Δηλαδή εκχωρούσαν το δικαίωμα της είσπραξης των φόρων σε μεσάζοντες εκμισθωτές, οι οποίοι έκαναν κυριολεκτικά ό,τι ασυδοσία ήθελαν εις βάρος των ραγιάδων: «πλείσται όσαι παραβάσεις και καταπιέσεις εγίνοντο κατά την είσπραξη των φόρων, εάν ελάβωμεν υπ' όψιν ότι ο εκμισθωτής ελάμβανε πολύ περισσότερα έναντι των όσων συνεφώνησεν»².

Το επικερδέστατο αυτό καθήκον της είσπραξης των φόρων για λογαριασμό των Οθωμανών, το είχαν αναλάβει οι χριστιανοί προύχοντες ή προεστοί ή δημογέροντες ή κοτζαμπάσηδες.

Η κοινωνικοϊστορική καταγωγή τους ανιχνεύεται στους γαιοκτήμονες της τελευταίας βυζαντινής περιόδου και της πρώιμης οθωμανικής κατοχής. Επρόκειτο για ιδιοκτήτες μεγάλων κατοικημένων αγροτικών περιοχών (τσιφλικάδες), οι οποίοι, όπως και η Εκκλησία, είτε κάλεσαν οι ίδιοι τους Τούρκους αναγνωρίζοντάς τους προκαταβολικά ως κυρίαρχους, είτε δεν προέβαλαν αντίσταση στην τουρκική προέλαση⁶.

Για την «καλή διαγωγή», που επέδειξαν, οι Τούρκοι τους επέτρεψαν να κρατήσουν τις γαιοκτησίες τους. Παράλληλα τους αντάμειψαν, όπως και την Εκκλησία, με μια σειρά νέων προνομίων, όπως η διατήρηση προσωπικών στρατιωτικών-αστυνομικών σωμάτων και η άσκηση δικαστικών ή γραφειοκρατικών αρμοδιοτήτων, με κυριότερη την είσπραξη των κρατικών φόρων.

Σύμφωνα με τον υπασπιστή του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, Φωτάκο, η ταύτισή τους με τους Οθωμανούς δεν περιοριζόταν μόνο σε ενδυματολογικά ζητήματα, όπως φαίνονται σε διάφορους πίνακες της

εποχής, αλλά επεκτεινόταν και στον τρόπο ζωής και στη νοοτροπία, πράγμα που φανερώνει και τον μεγάλο βαθμό εκτουρκισμού τους.

Χριστιανός προύχοντας (Κοτσάμπασης)

Οι κοτσαμπάσηδες αποτελούν συνηθέστατα απογόνους των πρώτων εκείνων συνεργατών των Οθωμανών. Συγκροτούν την αγροτική (και στα νησιά, την πλοιοκτητική) αριστοκρατία της προεπαναστατικής εποχής. Η βασικότερη δραστηριότητά τους είναι, φυσικά, η είσπραξη των κρατικών φόρων, κάτι που τους καθιστά πρόθυμους τοποτηρητές (ρουφιάνους) των Οθωμανών.

Οι «εκλογές» που διεξάγονταν στις αγροτικές κοινότητες σχετικά με το ποιοι θα εκπροσωπούν τους κατακτημένους απέναντι στους Τούρκους, συνήθως επικύρωναν το, ουσιαστικά, κληρονομικό δικαίωμα των κοτσαμπασήδων να λειτουργούν ως μαντρόσκυλα της οθωμανικής εξουσίας (συγκρίνατε με τις εκλογές της «βίας και νοθείας» της πολύ πρόσφατης ελληνικής ιστορίας, τα σύγχρονα νομικά εκλογικά μαγειρέματα, τις κληρονομικές κρυπτοδυναστείες της σημερινής Νεοελλάδας κ.λπ.).

«Οι κοτσαμπάσιδες ή προύχοντες δεν ήσαν λαοπρόβλητοι καθώς τινές γράφουσι και λέγουσι. Αλλ' ήσαν ένα σώμα ενωμένον διά του μεταξύ των συμφέροντος [...] Όλος ο θόρυβος και η κίνησις εγένετο προς το συμφέρον των Τούρκων και των συντρόφων των κοτσαμπάσιδων [...] Ούτοι ενήργουν ως υπηρέται των ορέξεων των Τούρκων και το επάγγελμα αυτό ήτο ο πόρος της απαλλαγής των από τα βάρη και τας φορολογίας. Εισέπραττον εκατόν και έδιδον μόνον εικοσιπέντε, εξαπατώντες τους Τούρκους. Τοιούτος ήτο ο κοτσάμπασης, όστις κατά τα άλλα πάντα εμιμείτο τον Τούρκον, καθώς εις την ενδυμασίαν, εις τους εξωτερικούς τρόπους και εις τα της οικίας του. Η ευζωία του ήτο ομοία με εκείνην του Τούρκου και μόνο κατά το όνομα διέφερεν, αντί π.χ. να τον λέγουν Χασάνην, τον έλεγαν Γιάννην κα αντί να πηγαίνει εις το τζαμί επήγαινε εις εκκλησίαν»⁷.

Ο γάλλος περιηγητής Πουκεβίλ μας δίνει και μια μαρτυρία της διαπλοκής τους με τον ορθόδοξο κλήρο:

«Οι κοτζαμπάσηδες είναι οι πιο ποταποί πράκτορες και οι πιο αξιοπεριφρόνητοι σατράπες του σουλτάνου. Η μόνη τους ασχολία είναι πώς να κάνουν να περάσουν οι εκβιασμοί τους και στήνουν την περιουσία τους πάνω στις ατιμίες που διαπράττουν και στην καταπίεση του λαού. Αναίσθητα τέρατα, βάρβαροι αδελφοί [...] Καθώς κρατάνε από οικογένειες που κατέχουν τις επισκοπές, καλούν τους ιεράρχες στις αντιδικίες που ξεσπάνε κι ο φόβος του αφορισμού κάνει και τους πιο σκληροτράχηλους να επανέρχονται στην τάξη»⁸. (Ως γνωστόν ο αφορισμός ήταν το μόνιμο φόβητρο της Εκκλησίας προς κάθε δυστροπούντα ραγιά: η ίδια η επανάσταση αφορίστηκε, καθώς και πολλοί επαναστάτες ονομαστικά¹¹).

Ωστόσο, οι περισσότεροι ευφυείς και ανυπότακτοι από τους κατακτημένους τους μισούσαν και δεν έχαναν ευκαιρία να τους τρομοκρατούν, να τους ληστεύουν ή και να τους σκοτώνουν (όπως

έκαναν συχνά οι κλέφτικες ομάδες). Πολλές φορές οι εξαθλιωμένοι ραγιάδες κατέφευγαν στη διαιτησία των Τούρκων για να ανακουφιστούν από τους άρπαγες αυτούς ομοεθνείς τους. Έτσι, δεν ήσαν λίγες οι φορές που οι Τούρκοι αναγκάστηκαν να παίξουν έναν πυροσβεστικό ρόλο, προκειμένου να αποφύγουν ανεπιθύμητες εκρήξεις της κοινωνικής δυσαρέσκειας.

Η εναντίον τών κοτσαμπασήδων απέχθεια συναντάται και στα δημοτικά τραγούδια, όπως σε αυτό το ηπειρώτικο:

«Εκείνον τον παλιό καιρό και το παλιό ζαμάνι
μ' είχεν η χώρα προεστό μ' είχεν η χώρα πρώτον
κι αντά 'ριχνα στο δόσιμο και το βαρύ τεφτέρι
δέκα στους πλούσιους έριχνα, στις χήρες δεκαπέντε
στη δόλια τη φτωχολογιά έριχνα τριανταπέντε
Κ' η φτώχεια κλάψαν έκαμε, κλάψαν από τ' εμένα
και ο πασάς επρόσταξε, μώκοψαν το κεφάλι»

(αξίζει να προσεχθεί η αναλογία με το βυζαντινότροπο φορολογικό σύστημα της Νεοελλάδας, όπου ευνοείται φεουδαρχικότατα η φοροαπαλλαγή κάποιας -συνήθως κληρονομικής- οικονομικής ελίτ, ενώ οι αναλογισμένες φορολογικές υποχρεώσεις αυξάνονται προκλητικά όσο κατεβαίνουν στην κοινωνικοοικονομική κλίμακα).

ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ: Πρόκειται για τους ιστορικούς, ψυχικούς και ηθικούς προγόνους των συγχρόνων νεοελλήνων «δημοσίων» ανδρών και γυναικών. Πήραν την ονομασία τους από τη συνοικία Φανάρι της Κων/πολης, όπου εγκαταστάθηκε το πατριαρχείο το 1601. Γύρω από το τελευταίο θα συγκεντρωθεί ο χριστιανικός οικονομικός και πνευματικός κόσμος.

Οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν τους Φαναριώτες ως ανώτερα διοικητικά και διπλωματικά στελέχη. Θα αρχίσουν από επίσημοι διερμηνείς (δραγουμάνοι) της Πύλης και πρεσβευτές και θα εξελιχθούν σε

πανίσχυρους άρχοντες των παραδουνάβιων, υποτελών στους Οθωμανούς, ηγεμονιών (π.χ. Μολδοβλαχία).

«Οι Φαναριώτες ανήκαν στην προνομιούχα τάξη της οθωμανικής κοινωνίας [...] λιμασμένοι για εξουσία και πλούτη μηχανορραφούσαν, έστηναν ενέδρες, συκοφαντούσαν, δωροδοκούσαν[...] πάσχιζαν με την αρπαγή, την καταπίεση και τους εκβιασμούς να θησαυρίσουν σε ένα ή δύο χρόνια⁹».

(Όπως δηλ. κάνουν και οι σημερινοί νεοέλληνες πολιτικάντηδες ευθύς μόλις κερδίσουν εξουσιαστικά πόστα: γνωρίζοντας ότι η «θητεία» τους έχει ημερομηνία λήξης, προσπαθούν να αρπάξουν ό,τι μπορούν, αδιαφορώντας προκλητικά για τα «σκάνδαλα», που κάποια στιγμή θα έλθουν στο φως, αφού γνωρίζουν ότι θα μείνουν ατιμώρητοι).

Οι Φαναριώτες, χαρισματικοί κληρονόμοι της τέχνης της λεπτής βυζαντινής μηχανορραφίας, διαπλέχθηκαν στενότατα (όπως και οι σημερινοί ρωμηοί πολιτικάντηδες) με την ορθόδοξη εκκλησία:

«Το όρος Άθως , διαμονή των πιο πλούσιων και ισχυρών καλογήρων απ' αυτούς που έχουν διασκορπιστεί στην Ελλάδα, αντί να είναι άσυλο ειρήνης και ανάπαυσης είναι, όπως αποδεικνύεται, το κρησφύγετο της διχόνοιας και της διαβολής [...] Αν το όρος Άθως είναι ένα αδιάκοπο θέατρο διχόνοιας και διαβολών, δεν είναι, ωστόσο, παρά μόνο το σημείο, όπου καταλήγουν οι πιο ισχυρές και αποτελεσματικές από αυτές που γίνονται στο Φανάρι. Σ' αυτή τη συνοικία της ολιγαρχίας εξυφαίνονται οι μεγάλες σκευωρίες, για να προωθήσουν στο πατριαρχικό αξίωμα έναν Έλληνα πρίγκηπα, απλό ως τότε καλόγηρο στο όρος Άθως. Δωροδοκούν με χρήματα τον βεζίρη ή εκείνους που τον πλησιάζουν, πολιορκούν μάλιστα τον σουλτάνο, ο οποίος δίνει το αξίωμα⁸».

«Ως σκώληξ εισδύων εις σώμα ζων και βιβρώσκων αυτό έως ου καταστρέψει τα κύρια αυτού όργανα, ούτω και οι Φαναριώται διά της

δεσποτικής αυτής πίεσεως και των εκ τούτων επιβληθέντων νόμων, διά της εισαγωγής διεφθαρμένων καλογήρων και επί τέλους διά της ίδιας αυτών διαφθοράς διέφθειραν και εξευτέλισαν τον λαόν τούτον⁹». (Κατά τον ίδιο τρόπο που οι άξιοι διάδοχοί τους, οι σημερινοί ρωμηοί πολιτικάντηδες, έχουν επεκτείνει τη διαφθορά ακόμα και στις απλούστερες καθημερινές συναλλαγές μεταξύ των «απλών» πολιτών, καθιστώντας τους, έξυπνα, συμμέτοχους και συνένοχους του φαινομένου και χαρίζοντας στη χώρα το παγκόσμιο πρωτάθλημα διαφθοράς).

Με το ξέσπασμα της επανάστασης θα ζυγίσουν συμφεροντολογικά την κατάσταση και πολλοί (Μαυροκορδάτος, Κωλέττης κ.ά.) θα σπεύσουν στην Ελλάδα, η οποία αποτελούσε γι' αυτούς ένα πολλά υποσχόμενο διανοιγόμενο πεδίο καριέρας. Εκεί θα εντυπωσιάσουν τους, κατά κανόνα αμόρφωτους, εξεγερμένους, με τον κοσμοπολίτικο «αέρα» τους, τη γλωσσομάθειά τους, τη γνώση της διεθνούς πολιτικής κατάστασης και θα επιδιώξουν να ηγηθούν πολιτικοστρατιωτικά.

Επιχείρησαν να εδραιωθούν και να κατοχυρώσουν προκαταβολικά την μερίδα του λέοντος στην εξουσιαστική πίτα της μετεπαναστατικής ελληνικής κοινωνίας. Στην πραγματικότητα μετέφεραν στο επαναστατικό στρατόπεδο τα βυζαντινοθρεμμένα ήθη των αδιάκοπων μηχανορραφιών και της εξουσιομανίας τους. Έβαλαν έτσι επανειλημμένα την επανάσταση σε μεγάλους κινδύνους. Αργότερα και σε συνεργασία με την μεγαλύτερη μερίδα του κλήρου θα εισηγηθούν την «Μεγάλη Ιδέα», για να αποπροσανατολίσουν τον πληθυσμό ως προς τα διαιωνιζόμενα προβλήματά του, τα οποία υποτίθεται ότι θα έπρεπε να είχαν αντιμετωπίσει οι μετεπαναστατικές κυβερνήσεις.

Ανώτερος διοικητικός υπάλληλος των Οθωμανών (δηλ. Φαναριώτης)

Φυσικά, το ίδιο συμφεροντολογικά και καιροσκοπικά θα λειτουργήσουν και οι ελλαδικές χριστιανικές εξουσιαστικές ομάδες - κλήρος και κοτσαμπάσηδες- οι οποίες, αν και τις περισσότερες φορές σύρθηκαν παρά τη θέλησή τους από την ορμή των εξεγερμένων, έμειναν πάντα στα μετόπισθεν, προετοιμαζόμενες, είτε να διασφαλίσουν τη συνέχιση της ηγετικής θέσης τους σε μια μελλοντικώς ελεύθερη Ελλάδα, είτε να συνθηκολογήσουν με τους Τούρκους, αν τα πράγματα δεν πήγαιναν καλά.

ΣΗΜΕΡΑ: Η διαπλοκή των χριστιανικών εξουσιαστικών ομάδων, τόσο μεταξύ τους όσο και με τους Οθωμανούς κυρίαρχους, είχε καταγγελθεί απερίφραστα από τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό. Το πιο παραστατικό παράδειγμα τέτοιας καταγγελίας αποτελεί η περίφημη «Ελληνική Νομαρχία» του Ανωνύμου τού Έλληνο (ένα βιβλίο, που, κατά τη γνώμη του γράφοντος, θα έπρεπε να διδάσκεται σαν ξεχωριστό μάθημα στα σχολεία, ως ένας συνδυασμός κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας και αγωγής του -ευνοούμενου- πολίτη).

Διαβάζοντάς το δεν είναι δύσκολο να κάνει κανείς τους ευνόητους παραλληλισμούς με τη σημερινή εποχή και να κατανοήσει ότι τα διάφορα γεγονότα διαφθοράς και διαπλοκής του δημόσιου βίου, που με τόση δημοσιογραφική υποκρισία καταγγέλλονται σήμερα, είναι στην πραγματικότητα καταστάσεις, που ξεκινούν πολύ παλαιότερα της δαιμονοποιημένης τουρκοκρατίας:

«Εκείνοι οι αυτόματοι και ουτιδανοί άρχοντες, οι φυλάργυροι και αμαθείς αρχιεπίσκοποι. Εκείνοι οι αυθάδεις και όντως βάρβαροι προεστοί [...] Τι λέγουσι λοιπόν, αυτοί οι βρωμεροί και χυδαιότατοι άνθρωποι; “Πώς είναι δυνατόν να κινηθεί ένα τόσο μεγάλο Βασίλειον; Ημείς δεν ημπορούμεν να κυβερνηθώμεν μόνοι μας. Πού να εύρωμεν άλλον βασιλέα τόσο εύσπλαγχνον και τόσο καλόν” (σ.σ.: ενν. ο Σουλτάνος που θεωρείτο από την ορθόδοξη εκκλησία θεόσταλτος- τα ίδια λέγονται και σήμερα, ότι δήθεν δεν είναι δυνατόν να κυβερνηθεί η χώρα χωρίς τους μπουνταλάδες γόνους των διαφόρων κρυπτοδυναστειών, τα λαμόγια της οικονομικής ζωής και την ... «ορθοδοξία») [...] μάλιστα εκείνοι οι βρωμοάρχοντες της Κωνσταντινουπόλεως, οπού όσον τύφος και αλαζονείαν έχουσι, άλλη τόση αμάθεια [...] Τι λοιπόν ημπορώ να τους είπω διά να τους καταπέισω; να τους κράξω ίσως ατίμους; Αλλ’ αυτοί το έχουν διά προτέρημα».

«Μηχανορράφοι», «κοιλίες-αμπάρια», «καταπιεστές», «συμφεροντολόγοι», «υπηρέτες των Τούρκων», «απατεώνες», «ποταποί πράκτορες», «αξιοπεριφρόνητοι», «αναίσθητοι», «βάρβαροι», «εκβιαστές», «άτιμοι», «λιμασμένοι για εξουσία και πλούτη», «συκοφάντες», «σκευωροί», «σκουλήκια», «ουτιδανοί», «φιλάργυροι», «αμαθείς», «βρωμεροί», «χυδαιότατοι», «αλαζόνες», «βρωμοάρχοντες», είναι μόνο μερικοί από τους χαρακτηρισμούς, που έχουν αποδώσει οι ιστορικές πηγές και η ιστοριογραφία στους επισκόπους, κοτσαμπάσηδες και φαναριώτες.

Είναι δύσκολο έως αδύνατο να βρεθεί έστω και ένας σε αυτούς τους χαρακτηρισμούς, που να μην ταιριάζει και για τους σημερινούς τους επιγόνους. Όσοι από αυτούς τόλμησαν να έλθουν σε σύγκρουση με το «συνάφι» της διαπλοκής (π.χ. Καποδίστριας, Βενιζέλος), είτε δολοφονήθηκαν είτε αναθεματίστηκαν, αφορίστηκαν κ.λπ.¹¹.

Τελικά τί επετεύχθη με την επανάσταση; Τι άλλαξε εκτός από το ότι έφυγαν οι Τούρκοι; Οι οποίοι απ' ό,τι φαίνεται δεν ήσαν η κύρια αιτία των δεινών του ελληνικού λαού. Μέσω της τουρκοκρατίας το «Βυζάντιο» αναγεννήθηκε και διένυσε την ακμαιότερη ίσως περίοδο της ιστορίας του. Το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, και ηθικό «Βυζάντιο» είναι που διέσωσε η ορθόδοξη εκκλησία και όχι φυσικά τους υπόδουλους, τους οποίους καταπίεσε με τον πλέον κτηνώδη τρόπο.

Οι Τούρκοι απλώς αναπαρήγαγαν και εκμεταλλεύτηκαν ένα φαινόμενο κοινωνικής παθογένειας (διαπλοκή-διαφθορά), που αποτελούσε εγγενές χαρακτηριστικό της «βυζαντινής» κοινωνίας και εξακολουθεί να χαρακτηρίζει το διάδοχό της σημερινό ρωμέϊκο κρατίδιο. Το τελευταίο, παρά το δυτικοφανές επίχρισμα της καθημερινότητάς του, εξακολουθεί να επιβιώνει ως μια φαινομενικά ηπιότερη εκδοχή του βυζαντινού μεσαιωνισμού.

Πρόκειται για ένα τελευταίο μεσαιωνικό απολειφάδι-παραφωνία στη σύγχρονη Ευρώπη, στο οποίο η διαδικασία του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού δεν ολοκληρώθηκε ακόμα. «Λαδώματα», «μίζες», ρουσφέτια, εξαγορά αξιωμάτων με κάθε μέσο (χρήμα, εκδουλεύσεις, γλύψιμο, παροχή «υπηρεσιών» κ.λπ.), αναξιοκρατία/βλακοκρατία¹², πολιτικοί που είναι παρακοιμώμενοι του καλογερισμού¹³, παντοειδείς καταχρήσεις της δημόσιας περιουσίας, «αναπτυξιακή» καταστροφή της χώρας (και ταυτόχρονη υπονόμευση κάθε απόπειρας γνήσιας και

κοινωνικώς επωφελούς ανάπτυξης), πελατειακές σχέσεις, φεουδαρχικής αντίληψης φορολογικό σύστημα, καθώς και ένα άγραφο Δίκαιο της Σιωπής/Συγκάλυψης, έχουν παγιωθεί στη συλλογική συνείδηση της Νεοελλάδας.

Νεοελληνική διαπλοκή εξουσιών

Και πλέον αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του αξιακού συστήματος του -εξαγορασμένου και συνένοχου- «μέσου» Νεοέλληνα. Όλα αυτά, μέσα από ένα πλήρως νομότυπο δίκτυο προσώπων και μηχανισμών («συνάφι») -του οποίου η εμφανέστερη εκδήλωση είναι μια γενικευμένη υποκρισία- συνθέτουν μια, μοναδική στον κόσμο, περίπτωση «εκσυγχρονισμένης» νεοβυζαντινής κοινωνίας.

Σημειώσεις:

1. Φιλήμονος, Δοκίμιον ιστορικών περί της Φιλικής Εταιρείας, εκδόσεις Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, 1971.
2. Λ. Θ. Χουμανίδη (καθηγητού Α.Β.Σ.Π.) Μαθήματα ιστορίας οικονομικού βίου, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1969.
3. Ομάδα ενάντια στη Λήθη, Κυριαρχία και κοινωνικοί αγώνες στον ελλαδικό χώρο, τόμος 1^{ος}, εκδόσεις Αναρχική Αρχαιοθήκη, Αθήνα 1996.
4. Κυριάκου Σιμόπουλου, Η διαφθορά της Εξουσίας, Αθήνα 1992.
5. Γ. Κοντογιώργη, Φ. Βώρου, Θέματα νεώτερης και σύγχρονης Ιστορίας από τις πηγές, εκδόσεις Ο.Ε.Δ.Β. Αθήνα 1984.

6. Βλ. καθησυχαστική επιστολή του Μωάμεθ Β΄ το 1454 προς τους άρχοντες της Πελοποννήσου (αναφέρεται από τον Κωνσταντίνο Σάθα στο «Έλληνες στρατιώται εν τη Δύσει» σ. 127).
7. Φώτιου Χρυσανθόπουλου, ή Φωτάκου (υπασπιστή του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη), Απομνημονεύματα, εκδόσεις Βεργίνα, Αθήνα 1996.
8. Πουκεβίλ, Ταξίδι στον Μοριά, εκδόσεις αδελφών Τολίδη, Αθήνα 1980.
9. Κυριάκου Σιμόπουλου, Βασανιστήρια και Εξουσία, Αθήνα 1987.
10. Γιάννη Σκαρίμπα, Το '21 και η Αλήθεια, εκδόσεις Κάκτος, 1977.
11. Βλ. Μάριου Πλωρίτη, Τα εθνο-τροφεία, εφημερίδα «Το Βήμα», φύλλο 12993, 16/7/2000.
12. Βλ. Ευάγγελου Λεμπέση, Η τεραστία κοινωνική σημασία των βλακών εν τω συγχρόνω βίω (1941), εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1999.
13. Σύμφωνα με τα όσα δήλωσαν «ιερομόναχοι» του Αγίου Όρους σε τηλεοπτική εκπομπή μεγάλης ακροαματικότητας («Κοινωνία ώρα μηδέν», κανάλι Mega, 11/9/2008) ο πρωθυπουργός της χώρας (Κ. Καραμανλής), όσο και ο εκλεκτός του «πρωτονοτάριος» (Θ. Ρουσόπουλος), κατά τις επισκέψεις τους στο Άγιο Όρος κοιμούνταν στο ίδιο το κελί του ηγουμένου/επιχειρηματία -και κατηγορούμενου για πολλαπλά οικονομικά εγκλήματα- Εφραίμ..!